

Systemfejl. Efter universitetsreformen af 2003 er den fornødne omsorg for at søge sandheden ikke længere til stede på danske universiteter. I stedet understøttes gennemført meningsløst vrøvl. Elendighederne skyldes ikke fejl eller inkompetence hos enkeltpersoner, men at bureaukrater har taget magten fra forskerne.

Dumhedens cirkel

Af HENRIK DAHL

»DEN der lyver, og den der taler sandt, spiller så at sige på hver sin side – i det samme spil.« Det skriver den amerikanske filosof Harry G. Frankfurt i sin lille klassiker *Om Bullshit*. Og hvorfor er det sådan? Det er det, fordi hvad enten man lyver eller taler sandt, så ved man, hvordan verden i virkeligheden er indrettet, og hvordan man giver et retvisende billede af det.

Når det gælder bullshit, er sagen en anden. Ifølge Frankfurt er bullshit lig med fraværende omsorg for sandheden, som ingen rolle spiller for den, der afleverer det, eftersom vedkommende er ude i helt andre ærinder: at opnå tilslutning til det forehavende, der udløser hans vrøvl, eller at fremstå som et troværdigt menneske.

»I kraft af dette er bullshit derfor en større fjende af sandheden end løgn,« konkluderer Frankfurt.

Jeg genfandt min Frankfurt, fordi det gjorde mig endnu mere mismodig, end det plejer, at være censor.

Som Kresten Schultz Jørgensen allerede for to et halvt år siden gjorde opmærksom på i et indlæg i Politiken, skriver mange studerende i vore dage elendigt. Så elendigt, vil jeg tilføje, at de ikke ville kunne bruges i et job, hvor de sprogligt skulle repræsentere deres arbejdsplads udadtil.

Det er nemlig sådan, at inkompetence smitter. Er Deres sprog inkompetent, vil mange uden videre tro, De er inkompetent. Og skriver De inkompetent på Deres arbejdsplads' brevpapir, vil mange tro, den er inkompetent. »Vi kontrollere altid kvaliteten en ekstra gang. Så du ikke skal være bekymret for, om vores servicetekniker har gjort hans bedste.« Den går ikke, vel?

Men selv om Schultz Jørgensen ifølge ikke blot mine egne erfaringer, men også en del andre betragtninger, jeg har modtaget, har ret, er der i tiden, der er gået, siden han offentliggjorde sin kritik, ingen ansvarlige – det kunne være en minister, en rektor eller en dekan – der har taget passende skridt til at løse problemerne.

På den anden side: Hvorfor skulle de ansvarlige det? Under min jagt på officielle reaktioner på Kresten Schultz Jørgensens kritik fandt jeg nemlig ud af, at de højere magter, der råder for vores uddannelsessystem, i det hele taget har en besynderlig modus operandi, hvad enten det gælder specifikt eller generel kritik.

For nylig kunne journalisten Lasse Marker i RÆSON berette, hvordan han havde opnået karakteren 4 i et fag, hvor han kun i minimalt omfang havde deltaget i undervisningen og forberedt sig til eksamen, men som immervæk talte for et kvart årsværk. At sådan noget overhovedet kan ske, burde udløse omgående stramning af eksamensproceduren, men i stedet fik Lasse

Marker blandt andet at vide, at han måtte have snydt med sin snyd i den forstand, at han måske havde en større almen viden, end han lod skinne igennem i sin artikel.

Det skete blot få uger efter, at Markus Bernsen her i avisen havde beskrevet, hvordan den forhenværende fysiker Karen Barad – hun har ikke praktiseret sit fag i årtier – har duperet sine danske disciple (der for størstedelens vedkommende ikke aner en disse om den kvantefysik, hun trækker sine metaforer fra) med sit gennemført meningsløse vrøvl.

Hvorfor indleder de højere magter ikke en undersøgelse af det? At der bruges offentlige midler bevilget til at fremme rationaliteten på at betale såvel Barad som de forskningsmiljøer, der hengiver sig til hendes nonsens? Det kan jo ikke være rigtigt, eftersom det ville svare til at bevilege penge til andre irrationelle formål som for eksempel at genoptage jagten på lapis philosophorum – de vises sten, der kan omdanne uædle metaller til det pureste guld – der ellers har været indstillet i hundrevis af år, fordi alkymien ikke kan regnes for en videnskab.

Men de højere magter foretager sig aldrig noget fornuftigt, når der fremsendes kritik eller konstateres problemer. Medmindre de presses til det, som Penkowa-sagen til overmål beviser.

EFTER først at have rejst debatten i Weekendavisen skrev Linda Maria Koldau, der på det tidspunkt stadig var professor i musikvidenskab ved Aarhus Universitet, for to år siden i Politiken en kritik af humaniora formuleret i fire hovedpunkter.

Det første lød: »Enhver opgave må have samme faste struktur, uden hensyn til om denne struktur overhovedet passer til problemstillingen. Og der må endelig ikke presses for megen viden ind i en opgave. Teorier skal der til – og så analyse af ét eksempel, som beviser teorien. Det er dumhedens cirkel.«

Sådan så hun et af hovedproblemerne på sit daværende institut – og præcis det samme ser jeg atter i år ved Humanistisk Informatik ved Aalborg Universitet, hvor jeg netop har været censor.

Fra censorkorpsets side har ikke mindst vores dygtige og ihærdige forkvinde i årevis forsøgt at råbe universitetet op. Og i kraft af hele *Koldau-sagen* – som den givetvis berettigede kritik ulykkeligvis udviklede sig til – har også andre og endnu højere magter haft anledning til at gå ind i det principielle. Alligevel sker der intet, og der er ingen tegn på, at dumhedens cirkel er blevet eller vil blive brudt.

Punkt to på Koldaus liste over kritisable forhold var mængderne af nonsens overalt på universitetet.

Om studieordningerne skrev hun for eksempel: »Deres indhold følger en ideologi, hvor varm luft klædes i store business-ord. Det skal regnes som 'tids-svarende' og 'rettet mod det moderne arbejdsmarked'. Alt skal handle om 'fleksibilitet', 'entrepreneurship', 'kreativ kommunikation'.

På bekostning af den faglige uddannelse.« Men heller ikke her er der nogen, der har foretaget sig noget. Som det gælder i gymnasiet, ser de fleste studieordninger pompøse ud på papir. Når det handler om at omsætte det, der står i dem, til praksis på højt niveau, falder de imidlertid igenem. Kun de allerfærreste studerende kan det, de skal forestille at kunne, som andet end overskrifter og paroler.

Måske fordi der mangler de rigtige lærerkræfter? Eller muligvis fordi de studerende ikke er dygtige nok til at leve op til de fine ord? Jeg har ikke det endelige svar, men da resultatet under alle omstændigheder er præcis den overfladiskhed, Koldau for to år siden beskrev, er der rigelig anledning til at iværksætte en undersøgelse, der ikke blot rammer et enkelt institut, men forsøger at afdække de systemfejl, der fører til overfladiskheden.

Det tredje forhold, Koldau angreb, var folkeskoleniveauet. Hun skrev blandt andet: »Mange af de studerende reagerer på denne umyndiggørelse desværre netop som børn: 'Når jeg (i forelæsnngen) så mister koncentrationen, står den på Facebook, tankevandring eller kryds og bolle med sidemanden. Jeg forlader dog aldrig lokalet, for jeg kan jo lige så godt få det bedste ud af det, når jeg alligevel er mødt op,' fortæller en student i 9. semester i Universitetsavisen. Og ledelsen synes, det er helt i orden.«

Om det hen over året står så galt til ved Humanistisk Informatik, kan jeg ikke vide. Som gæstelærer ved CBS var jeg imidlertid sidste år i november mødt til at irrettesætte et par studerende, fordi de sad og småsnakkede, mens jeg forelåste – så umiddelbart kunne man godt forestille sig, at kritikken havde noget på sig.

Til gengæld kan jeg fortælle, at jeg ved eksamen her i juni både mødte en studerende, der ikke havde nogen anelse om, hvad »mellemkrigstiden« var, og en gruppe, der ikke havde studset over, at Francis Bacons *Novum Organum* var affattet på latin, skønt den – ifølge dem selv – var udgivet i 1660.

Det ragede dem i øvrigt heller ikke. Da jeg afslørede, at det hang sammen med, at det rette årstal var 1620, sagde de bare »nå« og gik videre med den eksamen, de ulykkeligvis selv i vidt omfang har lov til at styre i vore dage.

Koldaus fjerde kritik lød på, at man har selvstændiggjort begrebet teori. Hun skrev: »Teorier er videnskabelige værktøjer, som er ekstraheret fra en bred viden om en vis genstand. Hvis de studerende lærer dem, uden at de kender til genstanden – om det er musikalsk repertoire, kunstværker eller litterære tekster – bliver teorierne varm luft. Og når teorierne stiltiende fremstilles som dogmatisk sandhed, er videnskab blevet forvandlet til ideologi.«

Det er præcis, hvad jeg igen i år har oplevet ved eksamen. Og bemærk: ved et andet universitet end det, Koldau var ansat på. For eksempel aflirer stort set alle studerende en trosbekendelse gående på, at de tager udgangspunkt i socialkon-

struktivismen, fænomenologien, hermeneutikken og den kvalitative metode. Uden nogensinde at diskutere de indbyggede modsætninger i dette – eller hvad der kunne være af andre muligheder – seriøst. Og uden nogensinde at have læst nogen af de originale værker, hvori tankegodset i sin tid blev fremstillet.

Dette er organiseret spild af tid, eftersom ingen studerende reelt ved noget som helst om socialkonstruktivisme, fænomenologi, hermeneutik eller kvalitativ metode. Der er ingen erkendelsesmæssig forskel mellem at aflire trosbekendelsen eller helt spare sig ulejligheden med at lære den. Derfor vil jeg i og for sig anbefale, at man fremover gør det sidste og benytter de sparede ressourcer til noget mere fornuftigt.

HVORFOR gør du ikke noget som censor? kunne man på dette sted spørge.

Den vigtigste grund er hensynet til den enkelte studerende. Det nytter ikke noget, at en enkelt censor beslutter sig for at lægge en anden linje end de øvrige. Som alle andre mennesker, der møder en offentlig myndighed, har også studerende krav på en ensartet behandling, der følger de gældende retningslinjer. Derfor skal enhver aktion, censorkorpset tager, være en fælles aktion, der stiller samtlige studerende lige.

Som nævnt har censorkorpsets udmærkede forkvinde i årevis påpeget de problemer, jeg har skitseret ved at jævnføre til Koldaus kritik. Men kritikken har hverken fået indflydelse på studieordningen eller på tildelingen af ressourcer og praksis med hensyn til godkendelse af pensumlister m.v.

Tag for eksempel kandidatuddannelsen. Dens endelige mål er formuleret i studieordningens paragraf 4, stk. 1: »Kandidatuddannelsen i kommunikation er en forskningsbaseret, eksperimentel heltidsuddannelse, som skal give den studerende grundlag for udøvelse af erhvervsfunktioner og kvalificere til optagelse på en ph.d.-uddannelse.« Derefter uddybes det i stk. 2, at målet er »at uddanne kandidater, som på baggrund af udredning og analyse kan iværksætte, gennemføre og evaluere kommunikationsindsatser i og fra private og offentlige virksomheder og organisationer. Herunder skal den studerende opnå kompetence til selvstændigt at gennemføre undersøgelser, udviklingsarbejde og intervention i samarbejde med mediemæssige og organisatoriske aktører. Den studerende skal hermed kunne varetage arbejdsfunktioner inden for medie- og kommunikationsområdet samt inden for arbejdsområder, hvor kommunikation spiller en afgørende rolle som strategisk forandrings- og udviklingsredskab.«

Lad mig sige det, så det ikke kan misforstås: Dette kan kun de aller-, allerfærreste kandidater fra Humanistisk Informatik leve op til. Og hvordan kan jeg sige det så skråsikkert? Det kan jeg, fordi jeg selv har en kandidatgrad i kommunikation fra en af verdens bedste skoler, nemlig The Annenberg School of Communications (ASC) ved University of Pennsylvania. Og indtil flere af

de ting, Humanistisk Informatiks studerende rutinemæssigt får lov til, var dumpegrund på ASC.

Vi skulle indlede ethvert skriftligt arbejde med at formulere et problem, der var et forskningsproblem og ikke en tilfældig problemholders praktiske ærgrelse. Det er sådan noget, konsulenter giver sig af med, men som rigtige forskere går langt udenom.

Ingen studerende på Humanistisk Informatik bliver mødt med krav om, at der skal formuleres et forskningsproblem. Vi skulle foretage en omhyggelig gennemgang af al relevant litteratur på området – ud fra læsning af de originale bøger eller artikler. En sådan kræves ikke på Humanistisk Informatik.

Vi havde et regulært forbud mod at benytte lærebøger. Det eneste, vi måtte sætte på pensumlisten, var originale bøger eller artikler. På Humanistisk Informatik er selv kandidatafhandlinger spækket med henvisninger til lærebøger.

Vi blev mødt med et krav om, at den empiriske del af vores afhandling skulle være et større projekt, der gjorde det rimeligt at generalisere enten induktivt eller deduktivt. På Humanistisk Informatik er det alt nok at have en såkaldt case – det vil sige et enkelt, mere eller mindre illustrativt eksempel.

Det korte af det lange er: et menneske, der præsenterede en typisk Humanistisk Informatik-kandidatafhandling på ASC, ville få den afvist – ikke med krav om, at den skulle omarbejdes, men med krav om tilegnelse af en række fundamentale, akademiske færdigheder, for det overhovedet kunne komme på tale at indlevere et nyt forsøg.

Er det så mig, der er urimelig? Egentlig ikke. Linda Maria Koldau skrev nøjagtigt det samme, da hun for to år siden kritiserede musikvidenskab ved Aarhus Universitet: Kompetence »kan opbygges i fire enkle skridt: de studerende skal lære 1. hvordan man undersøger et givent emne gennem selvstændig informationssøgning og gennem litteratur- og kildestudium (kilden kan være en film, en antik vase eller en moderne novelle, hvad som helst); 2. at formulere en problemstilling inden i et emne; 3. at udarbejde en passende strategi for at løse problemet; 4. at præsentrere resultatet i et klart og forståeligt sprog. Det er alt. Hvis de studerende har lært dette, så kan de forstå og løse problemer i ethvert job.«

Jeg må på det kraftigste betone, at de problemer, Koldau beskrev i Aarhus i 2011, og som jeg har oplevet i Aalborg, er en systemfejl – ikke en fejl begået af et enkelt eller nogle få mennesker, der enten er inkompetente eller har ondt i sinde.

Og hvad er fejlen? At der efter vedtagelsen af universitetsloven af 2003 ikke længere er den fornødne omsorg for sandheden på de danske universiteter. At de, der bestemmer, ikke længere er rigtige forskere, men en stadigt voksende skare af bureaukrater, der med samme ødelæggende virkning, som når skarven tømmer sig ned over træerne, oversprøjter al sandhed, al lærdom og al dannelse med deres bullshit.

Kommentar. Statistisk Årbog burde være pensum på journalistuddannelserne. Bogen gør det nemmere at forstå, hvorfor politikerne vil gøre den offentlige sektor billigere.

Pyramidepolitik

Af FRED VESTERGAARD

FIGUREN, der ledsager denne artikel, er god at få forstand af, hvis man vil forstå, hvorfor så megen politik handler om billigere måder at gøre tingene på i den offentlige sektor, uanset hvilke partier der danner regering. Tænk for eksempel på sidste uges rapport fra Hjemmehjælpskommissionen, der lagde op til, at ældre i højere grad skal trænes i at klare sig selv.

Det er den nyudkomne *Statistisk Årbog 2013*, der gengiver figuren, som er en klassisk befolkningspyramide, der angiver, hvor mange personer der har bopæl i Danmark opdelt på femårskohorter og på køn. Som det fremgår af figuren, er årgangene fra 40-44 år og nedad mindre end de ældre årgange; bemærk i øvrigt de såkaldt store årgange, som nu er i slutningen af 60'erne. Figurens udformning er et resultat af, at fertiliteten er under 2 (1,73 i 2012), samt at folk lever længere end tidligere. Resultatet er, at den demografiske forsørgerbyrde – forholdet mellem antallet af personer uden for den erhvervsaktive alder og antallet af personer i den erhvervsaktive alder – er stigende og vil stige mange år endnu.

Det giver store problemer, når samfundet skal tilpasse sig et faldende folketal, især når der er tale om et velfærdssamfund, hvor folk efter at have betalt en masse skat i de arbejdsaktive år

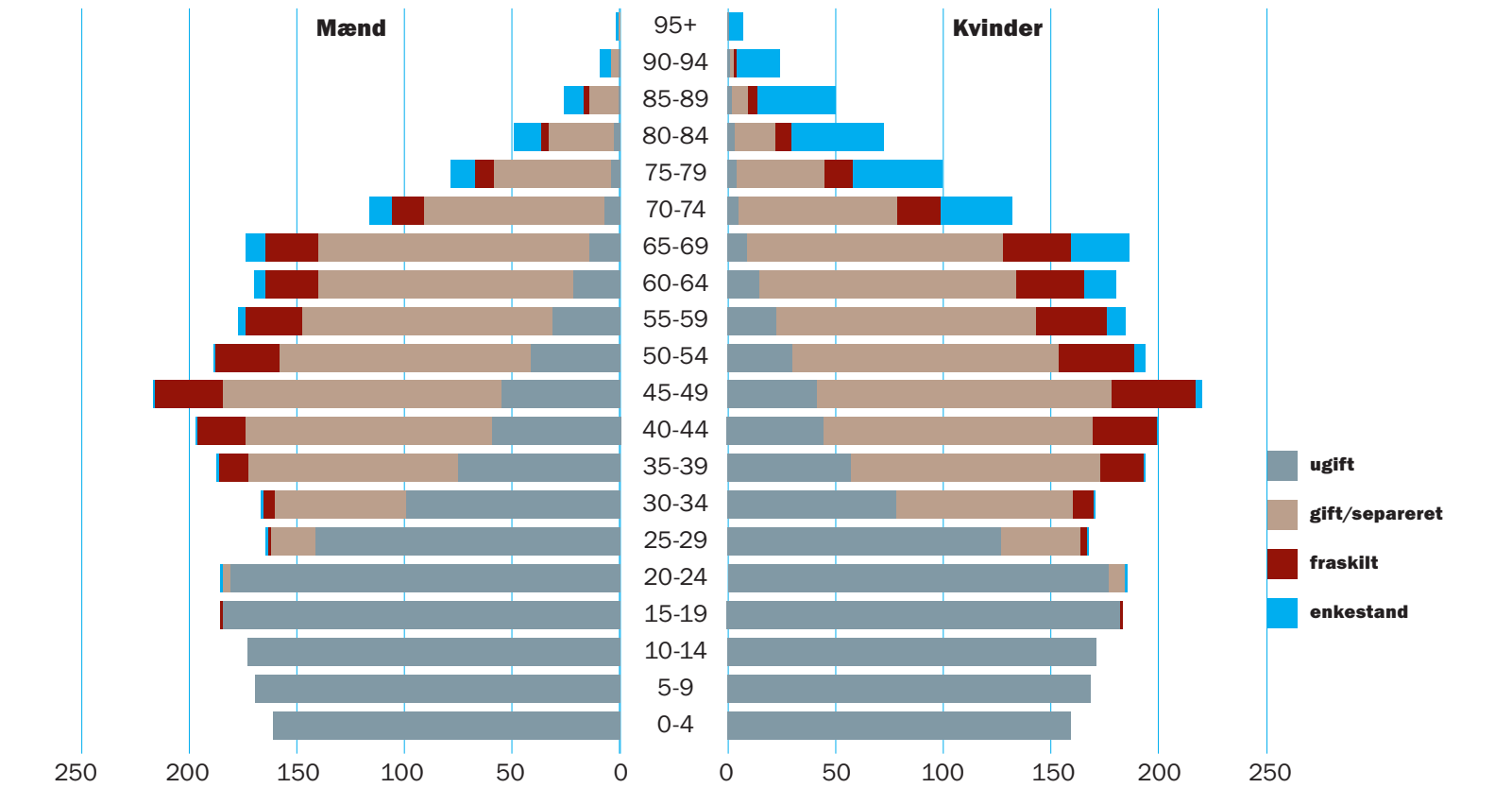
har en forventning om at få en række ydelser finansieret af de erhvervsaktive, lige som det tidligere har været tilfældet. Men hjemmehjælpen begrænses, skoler lukkes, dyre behandlinger på hospitalerne rationeres. Alt sammen for at få skatterne til at slå til.

Sådan ser det ud i næsten hele Europa og snart også i lande som Kina og Sydkorea.

Men der er også lande, hvor kohorterne med de yngste årgange er endda meget større end dem med de ældste. Det gælder for eksempel hele Afrika og alle arabiske lande med undtagelse af Tunesien. I nyhedsaktuelle Egypten steg folketallet fra 76,5 millioner i 2005 til 83 millioner i 2012 og forventeligt til 103 millioner i 2025.

Det hed sig i visse medier for et par uger siden, at krisen har fået fødselstallet til at falde. Det er forkert. Vel er der sket et lille fald i fertiliteten, men den helt afgørende forklaring på de seneste års mindre fødselstal er, at der er færre kvinder i den alder, hvor børnefødsler typisk finder sted. Bemærk på grafen, at årgangene fra 25-34 år er relativt små. Det er dem fra begyndelsen af 1980'erne, da fertiliteten var nede og vende på 1,38, før den begyndte at stige igen.

Dengang hed det i nogle medier, at det var regeringsskifter, der fik fødselstallet til at stige igen. Men nej, det var ikke Schlüter. De unge kvinder fra slutningen af 60'erne begyndte at få børn senere og senere, blandt andet fordi mange flere var i uddannelsessystemet, men fra 1983 begyndte fødselstallet at gå op igen, for nu havde kvinderne nået den alder, hvor de ville have børn.

I 1970 var gennemsnitsalderen for førsteangsfødende kvinder 23,7 år. I 1990 var den steget til 26,4, mens den i 2010 var 29,1 år. Det ville journalister vide, hvis de var gået lidt dybere ned i emnet. *Statistisk Årbog* burde

i virkeligheden gennemgås side for side på journalistuddannelserne; ikke med henblik på at lære tallene udenad, men for at få et indtryk af størrelsesforhold. Befolkningspyramiden er blot et enkelt ele-

ment i den store mængde information i den over 500 sider store bog. Og det er så heldigt, at man ikke nødvendigvis behøver at købe den; man kan spare 400 kroner ved at downloade bogen gratis fra www.dst/aarboeg.